

Marika Lauri

10.3.2022

Oikeusministeriö

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntöne 19.1.2023 (VN/18255/2021)

THL:n lausunto julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskevasta työryhmämietinnöstä

Ehdotusta koskevat yleiset huomiot

THL kiinnittää huomiota siihen, että mietinnössä käytetään useassa yhteydessä termiä ”tahdonvastainen hoito”, kun mielenterveyslain mukainen oikea termi on ”tahdosta riippumaton hoito”.

Ehdotuksen vaikutukset

Mietinnössä on arvioitu esityksen vaikutuksia viranomaisten toimintaan ja katsottu lisäresurssitarvetta tulevan lähinnä korvausasioita käsittelevälle Valtiokonttorille. THL:n käsityksen mukaan esitys voi kuitenkin toteutuessaan lisätä merkittävästi myös muiden viranomaisten, esimerkiksi Valtion mielisairaaloiden ja Vankiterveydenhuollon, työmäärää näiden tahojen joutuessa selvittämään korvausvaatimusten taustalla olevia tilanteita.

Vahingonkorvauslain muutosehdotukset

Viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 3 §)

Mietinnön mainittua lainkohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”toisaalta esimerkiksi erilaiset arviot, suositukset tai näkemykset, joissa ei esitetä mitään ehdotonta kannanottoa viranomaisen toimivaltaan kuuluvasta asiasta, ei olisi lainkohdassa tarkoitettu ”tieto”. Ehdotuksen perusteella jää kuitenkin jossain määrin tulkinnanvaraiseksi se, minkälaisissa tilanteissa korvausvastuu voi realisoitua. Esimerkiksi koronapandemian aikaan annetuilla suosituksilla ja ohjeilla, vaikka ne eivät sinänsä olisi olleet sitovia, on voinut olla taloudellisia vaikutuksia esimerkiksi yritysten toimintaan. Ehdotuksen perustelujen mukaan ”Vahingonkärsijälle annetun tiedon tulisi olla objektiivisesti tarkastellen väärä eli totuudenvastainen.” Kantaa ei kuitenkaan oteta siihen, millä hetkellä tiedon oikeellisuutta arvioidaan. Ehdotuksen perusteella on jossain määrin epäselvää, voisiko korvausvastuu tulla kyseeseen, jos viranomaisen antamat suositukset ja ohjeet esimerkiksi myöhemmän tutkimustiedon, oikeuskäytännön tai muun vastaavan perusteella osoittautuisivat virheellisiksi.

Laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista

Pykäläkohtaiset huomiot

Ehdotuksen 11 §:ssä säädettäisiin oikeudesta saada korvausta muusta vapaudenmenetyksestä.

Marika Lauri

10.3.2022

Mietinnön sivulla 63 todetaan nykytilan arviointia koskevassa osiossa, että ”Korvausvelvollisuus esimerkiksi tahdonvastaisessa hoitoon määräämisessä voi tulla ajankohtaiseksi tyypillisesti, jos määräaika päätökselle hoidosta on ylitetty, vaikka hoitoon määräämiselle tai hoidon jatkamiselle olisikin ollut edellytykset.”

Määräajan ylitykset ovat tyypillisesti seurausta joko potilaan karkaamisesta tai sairaalassa tapahtuneesta menettelyvirheestä, eli käytännössä usein inhimillisestä erehdyksestä. On myös mahdollista, että hallinto-oikeus jättää vahvistamatta tahdosta riippumattoman hoidon jatkamista koskevan päätöksen tapahtuneen menettelyvirheen vuoksi, esimerkiksi jos alistamista ei ole hallinto-oikeuden käsityksen mukaan tehty lain edellyttämällä tavalla ”heti”. On kuitenkin mahdollista, että määräajan ylitys on seurausta myös seikoista, joita ei ole luettavissa sen enempää potilaan kuin sairaalankaan vastuulle. Tällaisia voivat olla esimerkiksi potilaan somaattiseen terveydentilaan liittyvät seikat, jotka voivat estää hoidon jatkamisen edellytysten arvioinnin mielenterveyslain mukaisessa ajassa.

Lisäksi on epäselvää, voitaisiinko joissain tilannetta mielentilatutkimusta pitää tällaisena muuna vapaudenmenetyksenä. Tutkimuksen itsessään määrää tuomioistuin, mutta mielenterveyslain 16 §:n 2 momentin nojalla ”Terveiden ja hyvinvoinnin laitos voi perustellusta syystä pidentää tutkimusaikaa enintään kahdella kuukaudella.” Tulkinnanvaraiseksi jää, voisiko tällainen tutkimusajan pidentäminen jossain tilanteessa tulla tulkituksi ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuksi vapaudenmenetykseksi.

Vahingonkorvausvastuun selkeyttäminen tilanteessa, jossa vapaudenmenetyks on ilmeisesti seurausta viranomaisen virheestä, on sinänsä kannatettavaa. Laki saattaisi kuitenkin aiheuttaa epäselviä tulkintatilanteita siinä, missä tilanteessa korvausvastuu tulee kyseeseen ja joka tapauksessa tulisi todennäköisesti ainakin alkuvaiheessa merkittävästi lisäämään esimerkiksi edellä mainituista määräajan ylityksistä johtuvien vaatimusten määrää ja siten lisäämään resurssitarvetta.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Hallinto- ja talousjohtaja Mia Nykopp

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 2 pages before this page

Dokumentet inneholder 2 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 2 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 2 sider før denne side

Detta dokument innehåller 2 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende